

КАФЕДРА НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Спеціальний інструмент (Фах)

Освітній ступінь
Спеціальність
Освітня програма

Магістр
025 Музичне мистецтво
«Народні інструменти:
«Балалайка», «Гітара»,
«Домра», «Цимбали»

Курс	1-2
Семестр	1-4

Статус

Цикл загально-
професійної підготовки

ECTS	12
Годин	360
Індивідуальні	160
Самостійна робота	200

Семестровий контроль

Залік, екзамен,
атестаційний екзамен

Інформація про викладача

ПІБ	Агратіна Георгій Іванович професор кафедри народних інструментів, народний артист України
Профіль викладача	
e-mail	agratina.georgio@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Перед викладачем стоїть **мета** виховання музиканта, який має фундаментальні знання в своїй професії, здатного глибоко відчувати й мислити, любити свою професію, такого, що має внутрішню потребу нести музичну культуру в маси, артиста, який досконало володіє своєю майстерністю.

Завдання випускник вищого музичного освітнього закладу повинен добре володіти навичками інтерпретації творів найрізноманітніших стилів і жанрів, читання нот з листа, транспонування, імпровізації, акомпанування, виконавського редагування репертуару, його аранжування, перекладення, транскрипції і творчої обробки музичного матеріалу.

Випускник вищого музичного закладу повинен **знати**:

- основи теорії та методології інтерпретації музичних творів у виконавстві та інструментальні засоби втілення інтерпретаторських задумів;
- теорію музики, гармонію, поліфонію, аналіз музичних форм, основи композиторської творчості;

- методичку роботи над твором (соло, в ансамблі, в оркестрі);
- психологію виконавської діяльності;
- загальну історію музичного виконавського мистецтва і специфіку суміжних його різновидів;
- історію цимбального мистецтва та його специфіку;
- історію музики;
- народну творчість;
- історію музичної естетики та філософії;
- основи образотворчого, літературного і театрального мистецтв.

Таким чином, клас з фаху є осередком, який акумулює знання не лише свого, а й інших курсів, що викладаються у вищому навчальному закладі.

Звідси – високі вимоги до педагога, який повинен майстерно володіти інструментом, а також глибоко знати і методично використовувати у своїй педагогічній діяльності знання з названого циклу предметів.

Завдання педагога в роботі зі студентом полягає в тому, щоб:

- визначити рівень його творчого обдарування та професійної підготовки на попередньому етапі навчання;
- скласти план щодо прогресуючого розвитку творчих здібностей учня;
- максимально сприяти розвитку музично-виконавських здібностей студента та формуванню його професійної майстерності й артистизму;
- спрямувати роботу студента на високопрофесійну підготовку сольної виконавської програми;
- сприяти ознайомленню студента з максимальною кількістю високохудожнього музичного репертуару для майбутньої виконавської та викладацької діяльності;
- сприяти вивченню студентом спеціальної методичної, педагогічної, психологічної літератури для майбутньої викладацької роботи;
- сприяти формуванню його максимальної творчої самостійності.

Випускник повинен мати такий комплекс навичок:

- слухо-моторної орієнтації у повному діапазоні звучання цимбалів;
- використання відчуття ваги рук як засобу доцільної організації музично-ігрових рухів;
- різноманітних форм музично-ігрових рухів та технічних засобів;
- володіння різноманітними прийомами і засобами цимбального звуковидобування з динамікою та артикуляцією;
- всебічної координації музично-ігрових рухів та психомоторної координації;
- різноманітних засобів акцентуації;
- штрихової техніки;
- поєднання динамічної процесуальності з мікро та макрос–структурою музичного твору;
- вимовлення різноманітних формул мікроструктурного інтонування;
- тембрової процесуальності;
- володіння власними емоціями;
- самостійної роботи над музичним твором;
- артистичної поведінки на сцені;
- багатоплощинного, попереджувального, контролюючого та корегуючого слухання в процесі гри на інструменті;
- швидкого, міцного і довготривалого запам'ятовування музичного твору;
- опанування окремими технічними складностями;
- всебічного аналізу фортепіанного (та іншого) супроводу солістичним цимбалам та творчого пристосування його до вимог ансамблевого виконавства;
- опанування суто сольної гри на цимбалах оригінальних творів.

Таким чином, процес поступового творчого зростання молодого музиканта не знижує, а неухильно підвищує роль педагога, поступово ускладнюючи його художню функцію як творчого керівника. В роботі з учнем педагог повинен системно впливати на

формування його почуттів, навичок логічного мислення, здатності систематично працювати і творчо мислити, постійно удосконалювати свою техніку.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber, Zoom.

Перелік тем

Художньо-смілова роль фактури в музичному мистецтві.

Тема 1. Введення у спеціальність.

Тема 2. Робота над фактурою як комплексом засобів музичної виразності.

Тема 3. Динамічний фон як засіб рельєфного відтворення музичної фактури.

Тема 4. Вирішення інтерпретаторських задач, їх стильових, образних, фактурних ознак, що потребує нового рівня втілення самостійного музичного мислення та самовираження студента.

Логіка інтерпретаційного мислення музиканта-виконавця.

Тема 1. Специфіка виконавського музичного мислення.

Тема 2. Робота над мелодією - головний фактор цілісності художньої майстерності.

Тема 3. Цілісне виконання музичного твору.

Тема 4. Активізація самостійності творчих музичних рішень, виконавської ініціативи в інтерпретації музичних творів, розвитку образно - асоціативного мислення.

Психофізіологічні основи формування виконавської майстерності.

Тема 1. Координація музично-ігрових рухів цимбаліста.

Тема 2. Робота над технічним вдосконаленням майстерності.

Тема 3. Особливості цимбального мистецтва в контексті візуалізації сценічного виступу.

Тема 4. Акцентувати увагу студента на слуховому самоконтролі під час самостійної роботи.

Формування досвіду музично-виконавської діяльності.

Тема 1. Емоційне мислення музиканта-виконавця як інтелектуально-творчий процес.

Тема 2. Основи формування творчої самостійності. Зміцнення вмінь, навичок, знань, використання виконавських засобів музичної виразності в роботі над випускною програмою.

Тема 3. Програвання програми сольного концерту. Виявлення недоліків та обговорення з викладачем засобів їх усунення.

Тема 4. Виконання програми державного іспиту, як демонстрація багатогранних професійних навичок, переконливої художньо-образної концепції, активного індивідуально особистого вираження у виконавському, артистичному плані.

Форми та технології навчання

Індивідуальні заняття, самостійна робота.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього
-------	------------------------------	--------

		%
1.	Практичні завдання	40
2.	Самостійна робота	50
3.	Іспит	5
4.	Атестаційний екзамен	5
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка «відмінно»: виставляється, якщо: студент цілком засвоїв учбово-програмний матеріал, доносить ідею твору, правильно розуміє стилеві особливості автора і твору, що виконується. Трагування художньо-звукового образу відрізняється виразністю, а виконання - технічною досконалістю, вільним володінням інструментом у стосовно звукової палітри, педалізації, подоланням технічних труднощів.

Оцінка «добре»: виставляється, якщо: студент цілком засвоїв програмний матеріал семестру, систематично займався. Виконання грамотне, технічно якісне, продумане і музичне, але має деякі недоліки.

Оцінка «задовільно»: виставляється, якщо: студент посередньо знає учбово-програмний матеріал, справляється в цілому з його виконанням, хоча припускаються деякі неточності в нотному тексті, педалізації, темпах і немає достатніх навичок у виконанні.

Оцінка «незадовільно»: ставиться студенту, якщо в нього значні прогалини в знаннях основного учбово-програмного матеріалу, низьке знання нотного тексту, відсутність технічних навичок.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

РЕКОМЕНДОВАНА МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

1. Агратіна Г. Українські цимбали – здобутки і проблеми / НМАУ ім. П.І.Чайковського, 1998/
2. Асаф'єв Б. Музична форма як процес/М.1952/
3. Баран Т. Концертні цимбали: історико-теоретичний та виконавський підходи /Київ, 2003/
4. Григоренко А. З історії українських цимбалів /НМАУ ім. П.І.Чайковського, 1998/
5. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста/Муз.Україна, 1997/
6. Давидов М. Народно-інструментальна культура України /НМАУ ім. П.І.Чайковського, 2005/
7. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах/ НМАУ ім. П.І.Чайковського, 2005/
8. Давидов М. Проблеми збереження та розвитку академічного народно-

- інструментального мистецтва України /НМАУ ім. П.І.Чайковського,2008/
9. Ida Tarjani– IozefFalka Cimbalom iskola. 1967 EditioMusika Budapest
10. Незовибатько О. Школа гри на українських цимбалах /К., Мистецтво, 1966/
11. Овчарчин В. Цимбалісти та їх історичний внесок у розвиток і становлення цимбалів в Україні /НМАУ ім. П.І.Чайковського,1999/
12. Пшеничний Д. Аранжування для народних інструментів /К., Музична Україна,1980/

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексеев А. История фортепианного искусства: ч. I, II. М., 1962.
2. Асафьев Б. Музыкальная форма как процесс // Избр. труды: т. V. М., 1957.
3. Бирмак А. О художественной технике пианиста. М., 1973.
4. Бочкарёв Л. Психологические основы музыкального обучения. К., 1979.
5. Браудо И. Артикуляция. Л., 1973.
6. Брейтхаупт Р. Основы фортепианной техники. М., 1928.
7. Коган Г. У врат мастерства. М., 1958.
8. Корто А. О фортепианном искусстве. М., 1958.
9. Культура чувств // Сб. статей под ред. В.Толстых. М., 1968.
- 10.Леймер К. Современная фортепианная игра //Выдающиеся пианисты-педагоги о фортепианном искусстве. М., 1966.
11. Мартинсен К. Индивидуальная фортепианная техника. М., 1966.
- 12.Муха А. Процесс композиторского творчества. К., 1979.
- 13.Назайкинсккй Е. Логика музыкальной композиции. М., 1982.
- 14.Нейгауз Г. Об искусстве фортепианной игры. М., 1987.
- 15.Проблемы музыкального ритма // Сб. статей, сост. В.Хохлов. М., 1978.
- 16.Раппопорт С. Искусство и эмоции. М., 1968.
- 17.Раппопорт С. О вариантной множественности исполнительства // Музыкальное исполнительское искусство. М., 1972.
- 18.Самітов В. Специфіка інтерпретаційного мислення музиканта-виконавця. Київ 2007.
- 19.Симонов П. Сознание, подсознание, сверх сознание // Наука и жизнь, № 12, 1975.
- 20.Станиславский К. Работа актера над собой: Собр. соч., т, 2.
- 21.Таранов Г. Курс чтения партитур. М., 1939.
- 22.Теплов Б. Психология музыкальных способностей. М., 1961.
- 23.Тюлин Ю. Учение о музыкальной фактуре и мелодической фигурации. М., 1977.
- 24.Флеш К. Искусство скрипичной игры. М., 1964.
- 25.Шульпяков О. О психофизическом единстве исполнительского искусства // Вопросы теории и эстетики музыки, вып. 12. М., 1973.
26. Юрьев О. Виразальні можливості скрипкових штрихів. К., 1974.